

Acésta f6ia ese
cate 3 c6le pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, 6ra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

F6i'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abon6dia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, s6u prin posta
s6u prin domnii co-
lectorii.

Nr. 3.

Brasiovu 1. Februaru 1876.

Anulu IX.

Sumariu: Probleme a caroru deslegare luase asociatiunea n6stra asupra'si indata dela inceputu. — Adaoase, adnotatiuni si rectificari la istori'a regim. alu II. romanu. (Fine.) — Documente historice din 1848 et 1849. (Urmare.) — Comptulu s6u comptabilitatea. — Bibliografia.

Probleme

a caroru deslegare luase asociatiunea n6stra asupra'si indata dela inceputu.

In sientia sa III. dein 25. Oct. (6. Nov.) 1861 adunarea constituanta trec6ndu preste alegerile prevediute in statutele sale, voindu se dea expressiune „la dorinti'a comuna si profundu simtita, c6 reuniunea n6stra prin functionarii si prin comitetulu seu, in consunetu cu § 2 alu statuteloru, se se si apuce indata de unele lucruri scopului corespundietorie,“ a decisu, „c6 se dea ascult6re unui numeru de these s6u propusetiuni luate dein c6teva ramuri ale sciintiei, ale arteloru, economiei si vietiei sociale,“ 6ra nou ~~ale~~ secret. G. Baritiu care le formulase, f6 provocatu a le da lectura, precumu urm6dia:

Se se votedie premiu:

1. Pentru carti scolastice, pe care au se le propuna respectivele corpuri profesoresci.

2. Compendiu din istori'a Transilvaniei, compusu asia, c6 acela se se p6ta introduce si in gimnasiulu micu, se fia si de lectura pentru publiculu midiulociu. Se intielege de sine, c6 ac6sta istoria trebue se fia cu t6ta luarea aminte la t6te miscarile vietiei publice si nationale a romaniloru transilvani, se al6ga fontanele historice cu t6ta potinti6s'a critica, se nu crutie si se nu tiena nici o parte.

3. Starea agriculturiei la romanii transilvani. Scriere comparativa, at6tu cu referintia la romanii locuitori in diferitele tienuturi ale patriei, c6tu si cu referintia la modulu cultivarei pamentului intre sasi si secui, si 6rasi in comparatiune cu Itali'a de susu, cu Elveti'a si cu Boemi'a. In legamente cu ac6sta

a) Inriurinti'a sciintiei chemice asupr'a agriculturiei.

b) Horticultur'a s6u gradinari'a. Suprem'a necesitate de a o inainta cu t6te midiul6cele intre romani.

c) Pomari'a. Intru asemenea.

d) Cultur'a paduriloru: t6ta potinti6s'alu crutiare, pe unde se afla; sadire de paduri, pe unde lipsescu.

e) Cultur'a vermiloru de metase. Enu-

merarea causeloru, pentru care incercarile respectiveloru gubernie mai virtosu de ani 80 inc6ce nu au potutu reesi, c6 se introduce acestu ramu de economia.

f) Restaurarea si incuragiarea culturiei de stupi in t6ta tier'a.

g) Imbunatatirea tuturoru soiuriloru de vite cornute, copitate, lan6se, cum si a paseriloru domestice. In legamente cu ac6sta: deslegarea intrebarei: d6ca de ani 25 inc6ce prasirea de vite si totuodata nobilitarea soiuriloru la locuitorii romani a inaintatu s6u a inapoiatu. Un'a s6u alt'a pentru ce?

4. Descrierea comparativa a locuintieloru omenesci la romanii tierani din punctu de vedere igienicu, politienescu si esteticu: totuodata enumerarea causeloru, pentru care romanii tierani pana acuma nu s'au indemnatu a'si cladí locuintie din materii mai solide.

5. Descrierea comparativa a porturiloru romanesci din punctulu de vedere alu folosului cu privire la clima, si totuodata din celu esteticu. Deslegarea cestuniloru: care din t6te porturile romanesci de ambele secse p6te se fia si mai corespundietoru climei si mai frumosu, cum si care porturi aru fi se dispara cu totul, s6u încai se se mai cultive?

6. Descrierea midiul6celoru de nutrementu alu romaniloru dein punctu de vedere igienicu.

7. Deslegarea intrebarei: in care tienuturi ale Transilvaniei sunt barbatii romani mai puterosi si totuodata mai muncitori, cum si femeile de o frumsetia mai clasica si mai trait6ria (durabila).

8. Paralela trasa din punctu de vedere psihologicu si fiziologicu intre romanii transilvani cu toti ceilalti romani locuitori inlainturulu monarchiei austriace, si anume cu banatienii, cu cei dintre Crisiuri, Somesiu si Tis'a in Ungari'a si cu cei dein Bucovin'a.

9. Deslegarea intrebarei: care suntu midiulocele si calile cele mai sigure ajutat6rie la intemeierea, imbunatatirea si perpetuarea sc6leloru populare intre romani.

10. Colectiune de cele mai bune (cinci) balade romanesci transilvane.

11. Pentru ce art'a zugraviei, cu t6ta protectiunea, ce'i da ritulu bisericeii resaritene, nu p6te nainta la romani preste totu?

12. Colectiunea tuturor incriptiunilor romane, tiparite si netiparite, cate s'au descoperitu pana acumu in Transilvani'a si in tierile vecine cu d'nsa, insotite de unu comentariu.

13. Celu mai bunu compendiu de Medicina forensi.

14. O dietetica populara, in strinsa referintia la modulu viietuiri romaniloru.

15. Flor'a Transilvaniei, a Banatului si Bucovinei, cu numiri romanesci si cu observatiuni medice, care se mérga in paralela cu credinti'a séu sciinti'a, ce o are poporulu despre puterea vindecatori'a séu veninosa a planteloru patriotice.

Alte dispusetiuni.

Administratiunea se ia mesuri energiose spre a complini lacunele din istori'a patriei si a natiunei nóstre. Spre acestu scopu inse se se pune in raportu cu toate bibliotecele dein patria si dein afara, cum si cu toti istoriografii si istoriofilii. Aflanduse de trebuintia, se se faca spre acestu scopu si caletorii sciintifice.

Se se recéra manuscriptele loru Samuilu Miculu si Georgie Sincai dela ministeriulu dein Vien'a,

Totuodata se se pórté grija cu totuadinsulu de adunarea documenteloru pentru istori'a bisericésca.

Fó'i'a periodica, ce va esí pe spesele Asociatiunei, se se ocupe per eminentiam cu publicarea de documente istorice, in originalu si in traductiune.

Acelea propositiuni citinduse, fusera si primite de càtra adunare, cá o parte dein materialulu sciintificu, cu carele inca e de doritu, ca se se ocupe literatii romani, cu privire mai virtosu la folosulu practiculu si duratoriu alu poporului romanescu.

„La acestea Excellentia sa domnulu presiedente observà in privinti'a tenerimei scolastice, ca se i se recomende a pune tota potintiós'a silintia la invetiatura; séu déca unii nu se simtu in stare de a inainta pe calea cea lunga a sciintieloru, se tréca nesmintitu la meserii; éra acésta cu atátu mai virtosu, cá cei remasi in sciintia prea se inbuldiescu la preparandii, care Excellentia sa cá episcopu dechiara dein partea sa, cá este prea determinatu, cá de acumu inainte se nu mai primésca la preparandia nici dein a patr'a classe gimnasiale; preste acésta, se nu créda cineva, cá tenerii carii se inbiie la preparandia, aru fi tocma dein familii sermane, ci tocma dein contra, in càtu déca ei aru voi si s'aru sili la invetiatura, aru putea continua prea bine scólele.“

Pentru-cá lectorii se védia, càtu era in a. 1861 de profunda convictiunea despre marimea problemei se luase asupra'si asociatiunea nóstra, n'au decátu se citésca cele dein urma cuvente ale repausatului intru fericire presiedente Andreiu br. de Siaguna, pronuntiate càtra adunare cu ocasiunea inchiderei aceleiasi in 26. Oct. (7. Nov.) „Ne-amu adunatu in charitate, ne despartimu in charitate. Dea Ddiu, cá pana

„la capetulu vécului se fia totu asia. Se ne mai intalnimu la més'a mamei nóstre comune; se ne indulcim de limb'a, nationalitatea si de tóte câte sunt ale Romanului. Luati seam'a, in ce momente si in care epoca vietiuiu. Popórale mai inainte au potutu trai fara literatura; éra astadi asia ceva este curatu preste putintia. — Feudalismulu aristocraticu s'a delaturatu prin devoltarea puterei morale si cunóscerea legiloru fisice; a pasitu in loculu aceleia egalitatea de drepturi si egal'a indreptatire; se nu uitamu inse, cá puterea mintiei si a geniului, sciintiele si artele sunt, care in dilele nóstre dau popóraloru taria si le asigura venitoriulu.“

Acestea cuvente memorabili ale presiedentelui, pe langa ce au decopiatu cu fidelitate adeveratele simtiemente ale membriloru adunati, au caracterisatu totu odata situatiunea de atunci, si celea care era se mai urmedie.

Pana la ce mesura natiunea isi va fi ajunsu scopurile manifestate in a. 1861, credemu cá merita cá se ne intrebamu astadi dupa cincispredece ani de activitate. Pessimistii carii stau cu manile incrucisiate de inaintea efecteloru si nu intréba dupa cause, voru afla cá rezultatele ajunse prin asociatiunea nóstra nu corespondu asteptariloru. Aceia inse carii n'au uitatu unu momentu multimea celorualte agende si obligamenti de alta natura, care in acestu periodu au cadiutu totu pe umerii acelorasi membrii ai asociatiunei, voru sci se fia drepti, si voru pune in una cumpana tota sum'a ocupatiuniloru fiacaruia, éra in cealalta rezultatele.

„Se nu lasamu cá se cadia asociatiunea, se o sustienemu macaru pe acésta,“ dise in Augustu 1864 presiedentele asociatiunei càtra secretariulu ei, aici in Brasiovu in una conversatiune intima.

„Se nu o lasamu Excellentia; dara pre càtu tempu aceiasi membrii ai comitetului au se'si implinésca si functiunile loru dupa care traiescu, se ingrijésca si de familii, se partecipe si la siedentiele dietali, séu adeca se lupte si pe terrenulu politicu, cu unu cuventu, se se faca tuturoru tóte, este fórte greu a cere dela densii sacrificiu si mai mare. Apoi tóte cá tóte, acésta agitatie irritata a spiriteloru, acea reciproca neincredere, acésta lipsa totala de securitate pentru venitoriu, nu prea lasa pe ómeni cá se se ocupe de sciintie si arte.“

„Adeca dta te indoiesci de venitoriulu ei?“

„Nici-decumu Excellentia; dara pre càtu tempu politic'a patriei si a natiunei absórbé tota activitatea ómeniloru, asociatiunea numai càtu merge in vacantia, ea pausédia.“

„Asia dara noi nu vomu uita cá avemu acésta asociatiunea.“

„Nici-odata Excellentia.“

Ei, domniloru, acea vacantia dein 1864—5 a espiratu de multu. „Luati seam'a, in ce momente si in care epoca vietiuiu.“ Pan

acumu ocupatiunea principala a societatii nostre fũ, cá se prepare individi pentru diverse specialitati de scientie, dandu-le ajutõrie materiali, se indemne totuodata la invetiarea de professiuni. Cãtiva ani midiolõcele sale pecuniarie fõrte modeste nu'i permisera cá se'si intenda mai departe sfer'a sa de activitate. Candu fondurile sale aru fi crescutu in proportiunea in care adunarea constituanta isi trasese planulu lucrãrilor pe venitoriu, mai multe puncte ale programei s'aru afla executate séu in lucrare; totusi la p. 1 ar fi intempnatu cunoscuta pedeca, ce nu e delaturata nici pãna astadi.

Adaose, adnotatiuni si rectificari la istori'a regimentului alu II. romanu.

(Fine.)

La campani'a bellica dein vér'a anului 1849 in Transilvani'a atora de acele companii sub comand'a lui Clam-Gallas si a celoru rusesci sub Lüders, au mai luat parte activa dein regim. II-lea rom. in corpulu lui Grotenhjelm urmatorii ofiçieri si individi:

Colonelu Carolu Urban, capitanu Simionu Vãrareanu, loc. I. Friedrich Storch, loc. I. adiut. Pantelimonu Domide, loc. I. auditor Adalbert Rosenbaum, loc. Carolu Urban, loc. Gabrielu Popu, corpor. Iacobu Gitia, corpor. Michael Orban, corpor. Ioane Iliesiu, furiru Ipate Moldovanu, docente normale Florianu Porcius, corporalu Inõne Puica, corp. Leontinu Popu, corp. Todoru Ionescu, intendante Michael Breukner din Reginulu sasescu ca voluntariu, Nicolau Rusu, Ioane Lazaru, Teodoru Nemesiu, Ladislau Nemesiu ca voluntari din Chioaru; apoi toti acei soldati grantiari, cari au scapatu dein captivitatea inamicului dein Ungari'a dela cele 6 comp. (4 compg. dela bataill. lui Léo Popp, 2 dela divisionulu lui Petrizzevich) cá la 60 ómeni; acestia de volia libera s'au prezentatu la comand'a trupeloru austriace, care au intratu pre la Rodna si Borgo in Transilvani'a (20. Iuniu 1849).

Acestia au fostu impartiti la compagniele dela Carol Ferdinand, si au participatu la tóte atacurile pana la Szigeth in Marmati'a.

Corpulu rusescu impreunatu cu colon'a lui Urbanu a plecatu in 20. Iuniu 1849 dela podulu Cosnei catra Transilvani'a si anume trup'a principala (Gros) generalu Grotenhjelm, generalu-majoru Vasilovicu (conducatoriu majorulu Teutsch dela venatorii austriaci) preste Poién'a Stampi; Brigad'a generalu-majorulu Pawlof (conducatoriu locot. prim. adjut. Panteleimonu Domide (preste Cucurias'a).

Grotenhjelm au ajunsu in 20. Iuniu 1849 sér'a la Passulu Tihuti'a; Pawlof la muntele Cucurias'a.

Intre Grotenhjelm si Pawlof a fostu detasiatu colonelu-locotenentele rusescu Zamarin, cu 1 bataill. de venatori rusesci (conducatoriu locot. Gabrielu Popu),

care au inaintatu dein Cosna preste Tebelenca catra Ilva mare.

In 21. Iuniu 1849 sér'a grosulu corpului in Borgo-Tiha, brigada Pawlof in Rodn'a vechia.

Zamarin la Magur'a Poién'a.

Preste totu faceau austriacii fruntea (avantgarda) la tóte atacurile, lovirile scl.

Cu trupele inimice au avutu lovire Grotenhjelm in 22. Iuniu 1849 la Borgo-Prundu, in care a cádiutu majorulu Rogalof dela generalstabulu rusescu.

Pavlof cu brigad'a lui (aici si Zamarin) a intempnatu pre inimici intre Ilva mica si Feldru; in 22. Iuniu 1849 la valea Teutului se incepũ batali'a si se continuã pana la podulu dela Nepos.

Mai multi morti si raniti la ambe parti. — Vasilie Eremie dein St-Georgiu, fratele lui George Eremie (numitu vamesiu) cá fostu soldatu a condusu una patrola de cordonisti, plecandu din St-Georgiu preste Frasinisiu, Cucurias'a, apoi totu in directiune cu trup'a, care inaintã pre drumu pana la podulu dela Ilv'a mica. Incependu batai'a, inimicii de catra valea Teutului, cu 2 tunuri, catra ruso austriaci pe pode-reiulu de langa movila, unde stã Pawlof cu suit'a lui, celu de antaiu glontiu alu inamicului omorí pre Vas. Eremie in suit'a lui Pawlof. — Unu ofiçieru dela artileri'a magiara, prinsu la valea Seciului (tunsu si rasu diumetate si barb'a si capulu) s'a transmisu la Cernautiu.

Inimicii la retragerea loru au arsu comunele: Feldru, Rebrisiór'a si Nasaudu. Locot. Gavriila Popu cu soldati rusesci au stinsu baseric'a din Feldru, care inca nu incepuse a arde.

In 23. Pawlof a persecutatu pre inimici preste Rebrisióra, Nasaudu, Salv'a pana la Macodu.

De acolo s'a intorsu éراسi la Ilva-mica in castre, primindu mandatu dela Grotenhjelm dein Borgo-Rusu, ca se nu inaintedie prea afundu in tíera, ci se remana in aceeași directiune cu grosulu corpului.

In 26. Iuniu 1849 primí Pavlof in castre la Ilva mica mandatu dela Grotenhjelm dein B-Rusu, cá in 27. demanéti'a se fia cu brigad'a sa in castre la Borgo-Rusu, se lase inse unu divisionu de austriaci la Aniesiu (intre Maieru si Rodn'a) spre observarea comunicatiunei de catra Borsi'a in Marmati'a.

In 27. Iuniu 1849 la amédi incepũ Bem (care adunase tóte trupele fugite de pre valea Rodnei, valea Borgoului, Bistriti'a, Desiu, Clusiu) bataia contra muscaliloru. Elu esí cu artileria multa dein Wallendorf si luã positiune intre Iaad si B-Rusu. Infanteri'a ocupã Dumbrav'a, (padurea intre Iaad si B-Rusu) cavaleri'a in siesu acoperia artileri'a.

De si trup'a ruso-austriaca precumpenia pre cea inimica, totusi muscalii erau fõrte precauti: in centru stã Grotenhjelm cu artileri'a, 1 regimentu intregu de ulani, infanteria si venatori; arip'a drépta o formã Pawlof cu brigad'a sa intre cimterimulu B-Rusului si Dumbrava; arip'a stenga o formã Vasilovicu (ge-

ner.) pre colin'a între Rusu si Dorolea (Kleinbistritz). In tóte 3 positiunile era si artileria.

Batali'a durà pàna sér'a; inimicii fura respinsi pàna la cetatea Bistritia; multi morti si vulnerati de ambe partile, mai cu séma ulanii rusesci au patimitu multu, care siedeau in centru in siesu cá unu zidu.

Artileri'a inimica o comandá insusi Bem in persóna.

De séra la cina intrebara oficiarii austriaci pre Pawlof: „Pentru ce nu s'au atacatu inimicii cu tóte poterile mai repede,“ la care Pawlof raspunde: „Bem verfluchter Kerl, wir kennen ihn von Ostrolenka.“

In 30. Iuniu 1849 éراسi a inceputu Bem batali'a venindu dela Bistritia càtra Borgo-Rusu. Acósta batalia tienù dela 12 óre pàna sér'a; inimicii fura respinsi pàna la Seretielu; morti si vulnerati de ambe partile.

Russo-austriacii éراسi s'au intorsu a dou'a di in castre la Borgo-Rusu.

In 8. Iuliu inimicii s'au incercatu a incungiura castrele rusesci, venindu de catra Windau (Ghinda), fura inse mai de totu prinsu unu bataillonu de secui, apoi calareti si venatori in padurea Ghindei, éra restulu impuscatu si imprasciatu. Aci a operatu numai brigad'a lui Pavlof cu austriacii.

In 10. Iuliu 1849 atacu combinatu (combinirter Angriff) spre cetatea Bistritia, unde se aflá Bem cu trup'a inimica.

Brigad'a Pawlof plecase inca de cu sér'a preste Dorolea si Windau in partea stenga; generalulu Vasiloviciu cu ulanii si cu artileria totu pre acea cale, apoi preste Sielna (Sendorf) cu mandatu, se fia in 10. Iuliu demanéti'a la Sofalva dein diosu de Bistritia, pre candu Bem retrasu dein cetate va pleca catra Seretielu. — Unu altu despartimentu a plecatu nóptea dein castre dein Borgo-Rusu in partea drépta între Pinticu si Metersdorf, cá se fia demanéti'a in loculu unde pogóra drumulu dela Naseudu in siesulu Bistritiei. Grotenhjelm cu grosulu in centru pre drumu preste Iaad si Wallendorf. Diminéti'a la 5 óre se aflau tóte trupele la positiunile prescrise.

Batali'a se incepe; Bem cu trup'a si artileri'a lui dein susu de Bistritia la Maieriste tiene cá 1 óra in locu pre muscali, operandu numai cu artileri'a càtra Grotenhjelm si Pawlof. Acesta cu brigad'a sa éra langa padure in calea de càtra Sielna. Colonelu-locotenente Springensfeld (cordonisti) pre calea care pogora la caramidaria (Ziegelschlag). Bem a fostu respinsu dein tóte positiunile sale, inse s'a retrasu numai batenduse càtra Heidendorf (Besíneu), de acolo apoi càtra Seretielu.

Generalulu Vasiloviciu a intardiatu cu sosirea la Sófalva, fiindu departarea prea mare si nu bine nimerita calcularea tempului de marsiu.

Sér'a s'a finitu batali'a.

Ruso-austriacii au tabaritu dein susu de Seretielu si Crainimetu; éra Bem cu ai sei s'a retrasu nóptea càtra Harin'a si Galatiu.

In 11. Iuliu 1849 Grotenhjelm s'au asiediatu in castre dein diosu si dein susu de Bistritia.

In 16. Iuliu 1849 atacu preste Seretielu, Harin'a, Galati si Lechintia; respingerea inimicului càtra Téc'a si Reghinu. — Dein diu'a acésta nu s'a mai vediutu Bem la trupele inimice; a plecatu càtra Lüders, lasandu aci pre alti comandanti mai mici.

21. Iuliu 1849. Lovirea. dela Seretielu pàna la Téc'a.

23. Iuliu 1849. Lovirea dela Téc'a, Reghinu pàna la Curtifai'a; de aci apoi inimicii s'au retrasu càtra M. Vásárhely si s'au impreunatu cu trupele, care fugea de càtra secuime sub comand'a lui Nagy Sándor.

Dupa repausu de 2 zile in Reghinu, Grotenhjelm cu trup'a sa se întórce in castre la Bistritia, éra brigad'a Pawlof la Seretielu. — Dela Bistritia a tramisu Grotenhjelm unu despartimentu de cavaleria (ulani, casaci si dragoni austriaci), oficieri Josef Gábor, Carl Hainz si unu locotenente de casaci, cá unu despartimentu de persecutiune (Streifcommando) preste Budacu, Monoru, in directiunea càtra Reghinu, care avea se afle, cà pàna unde voru fi ajunsu Lüders si Clam-Gallas cu corpurile de càtra sudu (amiédi), fiindu-cà pàna acuma nu primise de càtra acea parte nici una scire. Acelu despartimentu ajunse pàna între Reghinu si M. Vásárhely, luà dela inimici mai multe cara cu proviantu si aflá dela captivi, care sciau, cumu-cà Lüders si Clam Gallas inaintédia de càtra Secuime si Sibiuu càtra M. Vásárhely si Alb'a-Iuli'a.

Grotenhjelm avea se opereze in combinatiune cu numitii generali comandanti, si dein tóte tienea positiunea la Borgo si Rodn'a, cá nu cumva inimicii se tréca in Galiti'a.

In 11. Augustu primindu dela Lüders avisu, corpulu lui Grotenhjelm pléca dela Bistritia catra Clusiu, si anume grosulu preste Betleanu, Retégu, Desiu, éra brigad'a Pawlof (la care sosise acumu si colonelulu Urbanu dein Iacobeni, dupa insanatosiarea dein typhus) preste Lechinti'a, Mociu, Catin'a.

Inimicii preste totu pre unde mai erau, fugiau catra Clusiu. Langa Apahid'a, unde vine drumulu de catra Mociu, in drumulu celu mare, Urbanu, care comandá acumu avantgard'a, face nescari captivi si prinde unu tunu dein diosu de un'a casa de carciuma.

La intrarea in Clusiu in 14. Augustu 1849 Urbanu éra in fruntea brigadei Pawlof. Grotenhjelm de catra Desiu sosí ceva mai tardiu. — Dein Clusiu fugira inimicii catra Huiedinu (Bánffyhunyard).

In 15 pléca brigad'a Pawlof càtra Huiedinu, Grotenhjelm remane in Clusiu. — In 16 Aug. dupa amédi avantgard'a Urbanu ajunse la Körösfő, fóra a aflá inemicu. La comun'a Sárvasár erau pichete de husari, éra dein diosu de satu càtra Huiedinu 1 compania de magiari. Husarii lasandu caii o luara la padure, éra compani'a de infanteria fù prinsa si desarmata. In Huiedinu se aflá trup'a inimica, precumu si in castre dein diosu de orasiu.

Urbanu se repede cu 2 escadronu ulani rusesci si 1 escadronu dragoni austriaci asupra orasiului, éra dein diosu aflandu trupa inimica numerosa cu artileria, fù silitu a o lua in sten'ga càtra padure, in care-lu si apucà nóptea.

Numai tardiu in acea nópte incungiuandu Huiedinulu ajunsse cu cavaleri'a ruso-austriaca la Körösfő in castre, unde-lu asteptá Pawlof plinu de grigia.

In 17. Augustu diminéti'a innoirea atacului spre Huiedinu, persecutarea (Vertolgung) inimicului pàna la Ciucea. In acea di sér'a vine mandatu dein Clusiu dela Grotenhjelm, cá Pawlof si Urbanu se se întórca la Clusiu, fiindu-cà inimicii nu voru merge càtra Oradea mare, cà acolo se aflau dejá muscali; ci se voru întórce càtra Crasn'a, Zilau, Sibou.

Intorcùndu-se Pawlof la 19. Aug. in Clusiu se dà ordinu, cá corpulu Grotenhjelm se plece iute la Deesiu, fiindu acolo generalulu Kazinczi cu trupa de insurgenti.

Candu esiau ruso-austriacii in 20. Aug. dein Clusiu càtra comun'a Somesieni, clusienii se bucurá, cà-ci credeau cá rusii suntu éراسi atacati de càtra Huiedinu; inse bucuri'a le-a fostu scurta, cà-ci la amédi in acea di, era negru dealulu Felécului de trupele lui Clam-Gallas, care apoi a si remasu in Clusiu.

Gener. rusescu Dik se aflá atunci in Turd'a.

Grotenhjelm cu corpulu seu sosindu la Desiu, 22. Aug., nu aflá inimici; Kazinczi se retrase pre la Alparetu la Sibou.

In 24. Aug., cându au sositu ruso-austriacii lui Grotenhjelm la Sibou, Kazinczi cu trup'a sa a depusu armele fóra batalia; soldatii s'au eliberatu pre acasa, éra ofierii toti au fostu tramisi cu escortu la gener. Paskievich. Era faim'a in Sibou, cumu-cà legiunea polóna a lui Kazinczi aru fi mersu cu armele càtra Bai'a mare si Sigetu, cá de acolo se tréca in Galiti'a. Pentru aceea s'a tramisu brigad'a Pawlof-Urban spre persecutare, éra Grotenhjelm cu grosulu s'a intorsu la Desiu.

Pawlof-Urban inaintandu càtra Bai'a mare, prin Chioaru, nu a datu de legionarii poloni.

Ceva evenimente de insemnatu in acestu marsiu nu suntu decátu numai, cà ofierii si subofierii etc. dela Naseudu cari erau pre langa Urban, in multe locuri prin Chioaru, unde treceau, se insinuau la gazd'a casei se le faca câte una tocana (gulyás, scofala) cu cépa multa; apoi candu era se o puna pre mésa. era mamaliga góla.

(NB. Pre la Naseudu „Polenta“ se numesce „Colesia“ séu „Mamaliga,“ éra pre la Chioaru „Tocana.“)

Dela Bai'a mare pàna la Sigetu inça nu s'au auditu séu vediutu ceva despre inimici, si apoi de acolo, brigad'a s'a intorsu pre la Sugatag, Budfalva, Kapnicu, Paduroi, Lapusiulu romanescu si ung. la Desiu. Ajungèndu la Desiu, urmà despartirea au-

striaciloru de càtra muscali, cari de acf s'au întorsu càtra Bistritia spre tiér'a loru.

Intre cei decorati pentru merite si bravura aru mai fi de numitu: la batalionulu I. in Ungari'a comand. maioru Leonu Popu, Tanase Borgovanu dein Lesiu, Ionu Morosianu dein Magura, Luca Cretiu dein Poiéna, Donise Nicolaiu dein Neposu.

Apoi dela regimentu: capit. Sim. Varareanu cu ord. St. Ana cl. 3.; locot. prim. auditoriu Adalbert Rosenbaum crucea pentru merite militare; locot. prim. Friedrich Storch cu ord. St. Anna cl. 3.; locot. Jos. Gábor cu ord. corónei de feru; loc. Carolu Urban, crucea pentru meritele milit. si ord. St. Anna cl. 3.; corp. Iacobu Gitia pre langa medali'a de argintu cl. I. si cea de cl. a II-a.

Dupa finirea revolutiunei colonelulu Urbanu fù denumitu prin gubernatoriulu Wohlgemuth de comandante militariu alu districtului Clusiu.

In acea functiune fiindu, Urbanu formase in Clusiu unu despartimentu de politia dein suboficieri si soldati ai regim. II. confiniariu. Comandante a fostu capitanulu Dits, sergente Leontinu Popu dein Siantiu.

Dein regim. rom. II. confiniariu au fostu dupa revolutiune aplicati in serviciu civile de statu, in diferite posturi si locuri, mai multe persóne si anume: in cancelari'a presidiala a districtului militariu in Clusiu locot. prim. Friedrich Storch, locot. Dimitrie Rusu, locot. Carolu Urbanu, apoi mai multi sergenti in cancelari'a de manipulasiune. Maiorulu Bezmann comandante militariu alu districtului Reteagu, capit. Leontinu Luchi la gubern. Wohlgemuth; apoi pretore in Abrudu, Bonezhida si altele. Locot. prim. adjut. Panteleimonu Domide, comisariu primariu alu cercului Turd'a: locotenentii Georgiu Lica, Gregoriu Botta, Gregoriu Mihailasiu, Spiridonu Fetti, Gabriel Popp cá subcomisari de cercuri. Asemenea cá subcomisari, adjuncti, actuari, cancelisti etc. au intratu in serviciu de statu: Florianu Porcius, Florianu Marianu, Alesandru Siotropa, Avacumu Bobu Hange, Nicolae Besanu, Ipate Moldovanu, Grigore Hangea, Stefanu Neamtiu, Toma Timoce, Macariu Popu, Stefanu Opróe, Samsonu Popu, Ioanu Popu, George Popu, Ioanu Gazdacu, Iacobu Tups'a, Maximu Budurlianu, Petre Muttu, Gabrielu Neamtiu, Domitianu Domide, Nestoru Gania, Ionu Morosianu, Macaveiu Popu-Lica.

Cei pensionati dela batalionu I. in Ungari'a au fostu: maioru Leone Popu, capitani Franz Zatzetki, Maximu Kafka, Carl Minier, locot. I. Teodoru Piorasiu si Simionu Voith (brosiur'a pag. 47, Transilv. Nr. 12 pag. 140).

La divisionulu care s'a retrasu sub Vardener in Decembre 1848 dein Clusiu catra Turd'a, si au servitu apoi sub comand'a lui Puchner, mai tardiu Clam-Gallas, au fostu ofierii urmatori: capitani: Elias Krstich, Georg Peicich, locotenentii: Iovu Botta, Ioanu

Vasiliki, Johanu Münster, Julius Zimani: sergente Stefanu Borgovanu.

La divisionulu, care s'a despartitu dela batal. I. in Posionu si au trecut in Octobre 1848 in Austria, apoi au servitu sub Ielacich, fura oficierii: capitanulu Josef Reichel, locotenentii I Aronu Filipoviciu, Eugenu Borocelul, Ales. Kontz, locot. Ioane Purceila si Vilibald Putileanu.

Ar fi bine, deca dein cei cari suntu in vietia, aru areta bataile, datele, locurile, la care au luat parte acele 4 companii in campania dein 1848 si 1849.

Documente historice din 1848 et 1849.

(Urmare.)

33. Comitetulu natiunei romane.

Domnule Protopopu si Vice-Prefectu!

Comitetulu grabinduse a respunde la raportulu Domniei tale din 24. Oct. (5. Nov.) a. c. cu placere isi marturisesce deplin'a sa multamire atatu pentru zelulu ce arati, catu si pentru activitatea ce desfasiasi spre reesirea sfintei noastre cause nationale.

La lips'a midloacelor pecuniare in care ne aflamu, ajutoriulu trimisu de D-ta va implini trebuintele ce intimpinamu pe totu minutulu. Pe langa cuitantia cuvenintiosa, primesce si multamirile comitetului pentru bunavointia cu care ai adunatu si ai trimisu acea suma. Ori-ce bani se voru mai stringe si ni se voru mai adresa, se voru primi cu tota bucuria.

Pentru ca si neunitii sa faca asemenea ce facu unitii, comitetulu fora intardiare va scrie Eppului Siaguna, spre a se face collecta in tota diecesea sa pentru caus'a care interesadia pe intreaga natiunea.

Ameruntele ce ai datu comitetului despre starea si miscarile lagerului voru servi spre notitia; si ori care altele vei mai trimite si de acumu inainte, voru fi primite cu bucuria.

Pentru satele care s'au adaogata la scaunulu Mediasiuului ingrijesce de a gasi tribunu pe acolo; ca-ci aici n'avemu oameni de prisosu.

Prochiamatiunea ceruta de F. M. L. Gedeon nu ne a venitu pene acumu; priminduo vomu face cu densa cele de cuviintia.

In privinti'a dregetiloru romani prin scaunele sasesci, comitetulu a lucratu si lucreza neobositu; dara vei face forte bine si Domniata, deca vei starui ca dein partea a totu scaunulu Mediasiuului sa se faca o petitiune catra comitetu, prin care se cera egalitate de drepturi dupa proportiunea populatiunei, si dregetori nu numai unde este vacantia, ci si cei vechi sa se schimbe si sa se alega dein nou; in acea petitiune se va arata si impregiurarea, ca Romanii nu mai voru sa dea dare la inspectorulu sasu.

Scriinduse acestea, s'a primitu la generalu comando scire despre caderea M. Vasarheiului; intre altele se dice ca Romanii nostrii s'ar fi cam descu-

ragiatu dein caus'a strapatielor si a lungi staruintie in lageru. Comitetulu de si cunosce indestulu grelele insarcinari si multele occupatiuni cu care esci impovoratu, totusi se grabesce a face unu apelu la simtiementele D-tale si te invita, ca fora intardiare sa te rapedi atatu in lagerulu F. M. L. Gedeon, catu si la alte despartieminte de lagere, si prin oratiuni infocate s'a ridici curagiulu cellu ostenitu allu romaniloru, si se'i insufletesci ca se nu slabesca tocmai acumu, cand au inceputu lucrurile a merge forte bine, in cat avemu sperantia ca peste pucinu se va ispravi totu. Deca circumstarile nu'ti permittu ca sa aduci si acestu servitiu causei nationale, comitetulu te insarcineza ca se trimiti in locu alti preoti venerabili, oratori buni si cu reputatiune la poporu.

Comitetulu mai astepta cu nerabdare dela D-ta, ca se'i reportezi pe cine ai numitu tribun si vice-tribuni la prefectur'a D-tale in scaunulu Mediasiuului si a scaunului Sigisioarei? Asemene astepta cu neastemper sai vestesti, deca ai orinduitu commissari pentru inainterea recrutatiunei, si deca acesta promitte un numer mare de feciori; ca-ci trebuinti'a ne apasa, si General-Comando nu ne slabesce.

Sibiu 27. Oct. (8. Nov.) 1848.

Pentru presiedinte
A. Treb. Laurianu,
Aronu Florianu,
secretariu.

P. S. Sileste cu recrutatiunea, ca sa nu damu de rusine; mai cu sama in scaunulu Sigisioarei; pentru ca sasii de acolo au scrisu la general-comando, ca nu potu face nimicu. Strasniceste pe tribuni si pe comisari, ca dio'a si noptea se lucreze intr'acesta.

33. а) Кътръ опор. комитетъ ромънскъ ла Сивіѣ.

Din raporturile komendantilor miligrerii, kзpora саѣ дикредитат деспърдъmintе din скълареа попорълѣ, съ vede къ мълдїмеа попорълѣ романѣ аѣ диченѣт ашї перде рѣдареа, пентрѣ къ лѣкрѣ цїне кам лѣнг; дрепт ачеїа есте де лїпсѣ а съ слобози о прокіетъчїне кътрѣ тоѣ повѣдѣиторїї ачелѣїа, ка съ анїмезе пре попор, съ фїе днгрѣдїторї шї рѣдѣторї — фїїнд ачаста неапѣратъ кондїчїне а вїнелї съѣ пропрїѣ шї ал патрїеї — къчї дїн контрѣ треава че с'аѣ диченѣт вїне шї къ лѣздѣ, токма акъм с'ар днторче спре пагъва кїар а попорълѣ романѣ.

Аша дарѣ опоратѣл комитет есте пофїт а фаче тоѣте де лїпсѣ дн прївїреа ачаста, кѣт съ ва пѣтеа маї кѣрѣнд.

Сивіѣ 5 Ноемврие 1848.

Пѣхпер мн.

33. b) Дела комитетъа паціѣнеі романе.

Domnъле префект!

Din аісі дп лімба романъ алытрате копіе а рѣн-
дзелеі дналълыі генерал-командо dдо. 5. Nov. Nr. op.
97 a. k. маі пе ларг веі ведеа, дп че кпн ачелаш дп.
генерал-командо дпдележанд дп рапортърпле DD. ко-
менданці мілітъреші, къ попоръа постръ романъ ар
дпчепе а перде рѣдареа, пентръ къчї лъкръ мерѣе
кам дпчет, пофтеше пре ачест комитет ка съ въ про-
кіеме пе Двѣстръ съ анімаці попоръа, съ аїбъ рѣдаре,
къчї алтмпнтрелеа лъкръ бїне дпчепшт с'ар дпторче спре
пагъба нѣстръ. — Аша даръ ачест комитет дп зрта
преа лавдатеі ordinaціѣні, дп пѣтеле съѣ, шї дп пѣ-
теле дп. генерал-командо въ порънчеше Двѣстръ, ка
дпдатеъ че веці прїіті ачаста порънкъ, съ фачеці рѣн-
дзіалъ, ка атѣт Двѣстръ, кът шї чеіалалці събордпаці:
віде-префекці, трївзні, віде-трївзні шчл. къ тоціі съ стъ-
рѣціі а аніма шї а дпкъраѣеа попоръа постръ, съ фїе
дпгъдзіторїѣ, къ статорнічїе пълъ дп сфѣршїт, къ лъ-
крърпле шарї пѣ съ пот іспрѣві дптр'о клїнітъ, шї сфѣпта
скрїптъръ зіче, къ чел че ба рѣвда пълъ дп сфѣршїт,
ачела съ ва тѣптї.

Дналъла генерал-командо прїн ordinaціѣнеа са
dдо. 30. Окт. Nr. Z. 4429 аѣ рѣндзіт, ка съѣ преці-
діѣл знісі офїціер калїфікат шї алці 4 тѣдъларї кът съ
ва пѣтеа дп деосъбіте паціѣні, съ се дпфїіпчезе жѣ-
декъторїі дп тѣте гарнісѣтеле, прекът шї ла деосъ-
бітеле десѣрціменте але скълрѣі генерале, пентръ
дппереа рѣндзілї взи шї а дісціплїнеі, каре дп тѣте
дптѣмплърїле де потенціѣ, тълхѣрїе, оторѣ шї апрїн-
дере пе скъртѣ съ черчетезе, шї пре респектївіі віно-
ваціі пе лънгъ дпдестълъ стрѣжѣре пентръ зрта
маі дпколо дппревпъ къ черчетареа, съ'ї трїмітъ ла
Сїбіѣ, Фьгърашѣ, Медїаш саѣ Бълградѣ, каре адекъ ва
фї маі къ апропіере дпнтре ачестеа локърї.

Дп объектѣа ачеста еатъ аічі алытрате ці съ трї-
міт маі тѣлте прокіетъчѣні ромѣнеше, пенѣеше шї
магіареше; дппѣртъшеше віде-префекцілор, трївзні-
лор, віде-трївзнілор шї прїн трѣншїі вестїціле ла тот
попоръа постръ — ка съ шїе, шї стърѣціі къ тоціі а
дїнеа рѣндѣ взи, шї а пѣзі дісціплїна.

Сїбіѣ 5. Nov. (24. Окт.) 1848.

Сїм. Бърнѣдѣ,
премедїнте.

Георгіѣ Барїцѣ,
секретарїѣ.

33. c) Bis die Möglichkeit herbeigeführt wird,
durch Herstellung der Landes-Autoritäten in den Di-
strickten, Gerichte aufzustellen, welche für die Sicher-
heit und Ordnung des Landes mit gesetzlicher Strenge
zu sorgen haben, wird auf Grundlage der unterm
18. Oktober I. J., Z. 4242. publizirten Proklamation
von mir angeordnet, dass in jeder Garnison unter
Vorsitz eines genannten Offiziers mit Beiziehung von
4 Mitgliedern so viel als möglich der verschiedenen
Nationalitäten über alle Fälle von öffentlicher Gewalt,

Raub, Mord und Brandlegung sowohl in den Orten
selbst, als auch in einer so weitem Umgebung als
dieses Gericht ohne sich zu exponiren sich auswärts
begeben kann, schnelle und strenge Untersuchung
gepflogen, und die summarischen kurzen Aufnahmen
nebst den betreffenden Verbrechern in die Orte, Her-
mannstadt, Fogarasch, Mediasch und Karlsburg, je
nachdem einer dieser Punkte näher gelegen ist, zur
weitem Behandlung und Bestrafung und unter Es-
korte eingesendet werden. Eben so sind die bei den
verschiedenen Landsturm-Abtheilungen zur Aufrecht-
haltung der Ordnung und Handhabung der Disziplin
eingetheilten Officiere gleichfalls verpflichtet, mit
Zuziehung von 4 Mitgliedern der verschiedenen Na-
tionalitäten oder in Ermanglung derselben, wo möglich
von gewesenen Soldaten, oder anderer geeigneter ver-
trauungswürdiger Männer in den vorkommenden obigen
Fällen vorzugehen und solche Verbrecher des Distrikts,
in welchem sie sich befinden mit den summarischen
kurzen Konstituten in die obenbezeichneten Plätze zur
Aburtheilung und Bestrafung schleunigst abzusenden.
Auf diese Weise hoffe ich, dass den über Hand neh-
menden Verbrechen, Schranken werden gesetzt werden.

Es werden daher die hierländigen Truppen und
Garnisonen hiernach angewiesen, zur Vollziehung
dieser nothwendigen Massregel die erforderlichen An-
ordnungen zu treffen, und auf den pünktlichen Befolg
hinzuwirken, so wie auch zu diesem Zwecke die
beigeschlossene Proklamation allgemein und überall
zur öffentlichen Kenntniss zu bringen.

Hermannstadt den 30. Oktober 1848.

Puchner,
Fml.

34. a) Către lucratorii de pament locuitorii
ai Tierilor de supt Coron'a Ungariei.

Órbele incercari ale lui Kossuth Ludovicu, si a-
rescolnicilor Consociei, prin care in nefericita vostre
Patria puterea spre reu au intrebuintiatu, a Crajului
vostru porunci le lapeda — shi Tiara cu nespusa
nefericire o amelintie, pre mine spre a folosi putere
inarmata me silescu.

Totdeodate intru acea oarecateva cuvinte pof-
tescu către voi a indrepta, pe cari a ve amezsi, shi
insiela se incumeta.

Se vesteste voae, cumca ostele mele spre a cu-
prinde Tiara, spre luaria inderept a castigatelor in
Luna lui Aprilie concessiuni, spre apasaria nationali-
teci Ungarice intre voi se arate.

Intre amelintieri, si sila ati fost prochiemati spre
ave inpotrivi si acestea prochiemari in numele meu
catre voi ale indrepta au indresnitu.

Vati insielatu, nu credeti cuvintelor amezsitoriloru.

Incetaria slusbeloru urbariale shi a dezmi care
leati castigatu pe linga cuvenita rescumperare, cari
fostiloru vostri Domni pamentesti cu intrevenirea sta-
tului se va da, in deplina intregime vor remane sta

bunu pentru aceasta voae rinduiala legi, stá bunu sfincienea crájescului meu cuvintu.

Rindul, si pacea vojescu ao pune la locu, fere de care nu puteti a trei cu rodurile datelor voae concessiuni, pentrucá a slusbei, ce au avut guarda nationale, peste hotare intinsa dătorie de obstea sculare, pretuteindenia aretátoare neodiguá, puterile vi le mistueste.

De deosebite limbá, si natiune locáitori a Patrii voastre daria drepturilor suale au preténsu pericolul resbojului cu amelintiare sau aretatu. Crajul vostru toate 'l eau tentatu spre departaria primesdii, dare acei vetemátori de majestate cari in tot tipul se nevoescu spre ave amégi, toate incercárilor mele 'l au nimicitu, si mai pe urmá obresniceste au ucisu pe acel Bárbatu, pej care in Patria voastre 'l am fost trimisu spre a depárta primesdeile resbojului dein 'l intru. Incredintiative Crajului vostru, care nationalitatea magiará totdeauna au jubitu, si parentiesce au sprisonitu, fore de a fi apesatu, sau vetematu alte nationaliteti. Insocitive cu ostile mele, adjutatile pe cele intru restatornicirea rindului; intru celelalte remáneti odihniti; respectati afieste cárui drepturi, a fi-estecárui avereá. Supunetive legiuitelor stápiniri, si acelorasi rindueli, care pentru folosul Tieri 'l vor da afare.

Care intru acest' intielesu lucreaze, cu credintiá implineste datoriile suale, ce le are cátre Crajul, si Tiara sua, care porunciloru mele se inpotriveste, ambele le vende, si selitu me voi vedea pe acela dupe aceja al pedepsi.

Am datu in Olmütz 7-a Novembr. 1848.

Ferdinánd. m. p.

34. b) Noi Ferdinand 1. Dein mila lui Dumnediu Inperatul Austrii, a Hungarii, shi a Bohemii, cu acestu nume Craiu a 5. M. Principe a Ardealului s. c. a.

Au plácutu a tot puternicului Dumnedeu a ceia Epoque in timpulu Inpárátii noastre a o asedia, care insamne vestita impártire a constitutionali liberteti a Tierilor de Corona noastre cei Unguriasca tiitoare, cei mai parintiascá volie au pozetuiitu a noastre plecare chendu in lunile lui martie, si aprilie a anului curgátoriu a Adunarei Tieri Unguresci doriri leam implinitu.

Inchá in mai dinaintele Manifesturi cu cea mai mare a inimi durere am pomenitu, ce mare abusu au facutu cu concessiunele noastre o oarbá partidá. In curgerea unui jumatate de anu prin aceas Tiara sau adus la neinfránare. Resboiu dein leontru cu inver-sunare curgii shi prin silnicele acesti partide sau nimicitu totu folosul acelora mislociri. Carele noi am voitu a se applica spre infrenarea aceias, aceasta partidá toate ocásiunea au stiut a o folosi, cá stari si puteri Imperiului Austriacu pagubá se facá si acelua

siguretate primesdii se o expune. Aceasta nu sau rusinatu ostile mele cu celea mai vrednice de urgiesitu misloace ale indemna spre a calca juramentu si a peresi steagul, si castigatle concessiuni numai spre acelu sfársitu leau intrábuintiati, ca se gáteascá calea spre a se putea desbina Tiara Unguriascá de intregul Imperium, pone chandu a a noastri voi temeu au fost acelea aile da, din contrá, acela alu intari.

Dare nu sau restrinsu silintia sua pomenitá partidá spre acelu fel de fapte vrednice de urgiesitu. Cándu in Vienna cetatea scaonului nostru in dilele deintei a lunei trecute o apriata rescoalá sau escatu si chándu o nágase adunare de oameni atietati de pismasi rendului sotial. pe unu mai credinciosu din Slugile noastre, pe Ministrulu nostru de bátaie Graf Latour lau ucisu, si o parte a orbitului shi spre rául povetiuitului poporu vienesu au indresnitu cu oppunere armatá a se inpotrivi prin noi intru cupostintia drepturilor. si deregatoriilor noastre fácuteloru intreprinderi, atunci mai pe urmá au esitu la luminá acea strinse legáturá, care invresbitori a deosébiteloru Tieri spre resturnarea rendului, shi liberteti au fácutu. Pomenita partide ingrabá au repitu oca-siunea de a veni spre ajutoriu celoru invresbiti, au aflatu modul de a pleca pe ostele noastre celea un-guresti spre a neveli cu mana intrarmata in tienaturile noastre, shi orbite fiindu au indresnitu a propasi pone sub zidurile ceteti scaunului nostru, a maimarelui oste-lor cuvenitele intreprinderi, shi a ostiloru noastre probata eroitate au nimicitu complinirea blastematei vointiei de a puté rumpe facute intra vremei invoire a invrasbitoriloru vienesi de a se supune, shi de a puté mai incolo enca a se inpotrivi dupa baterea indereptu a vresbitoriloru magyari au urmatu deplina cuprin-dere shi supunere a ceteti Viennei.

Acestea intemplari in ainte de toate ne trecutu ne indatorescu pre noi, pacea din launtru in tierile de subt stepanirea noastra a o pune la locu, shi res-coala in totu locu unde sar ivi, cu putere armata a o molcomi cu aceasta indreptare in 16. October prin hotarirea noastre ca pe unu mai mare peste ostele noastre am trimisu pe generalulu nostru Prin-cipe Windischgrätz Alfred, in contra rescoalei dein Vienna, lam numitu mai mare poruncitoriu peste toate ostele noastre, pe langa luarea atare acelora ostii, care in Italia subt comanda generalului Graf Radetzki se afla, lam inputernicitu pe elu cu pofti-tele depline inputerniciri, shi in asemenea tipu ilu trimitemu spre demolirea rescoalei magyare. Aciasta tuturoru tieriloru ce se tinu de corona Ungarei le dem de scire, shi poruncimu osteloru ce in acestea Tieri se aflá, ca fare zebavá se se supune porunci numitului prin noi mai mare a osteloru.

Noi asceptám dela toti credinciosi fi a Patrii, ca dispositiunile noastre ce prin extraordinarie circum stári sau fácutu, dupá putere ale inainta, shi aceasta Patrie comuná dela groznicia desfranátului bellu civilu a o mantui, — shi intrá de osebitele nátiuni

a restaora fratietatea va fi datul celu mai frunte. — De multe luni e silita cei mai mare parte a poporeloru a suferi de totu felul de nacadiuri, shi asupri, in urma acestei stricacioase lucrari care de numita partida s'au facutu. — Verbuarea recrutilor volentir, prochemarea sculeri poporeloru, nelegiuita slobodire a banilor de chartie, au trasu dupa sine aducerea, shi selesuirea nenumaratilor soldati, o extra ordinarie, shi ne legiuita slusba a gvardi national, turburarea starei baniloru, opacirea mercaturei, shi a cautari de pane, impartirea greutatilor dupa placul seu, sefuirea tienuturiloru ce inflore, toate grozniciile resboiului din leuntru. Si ce e mai groaznicu, ne pututa de a se proba, shi sirsirea vietiei multor oameni.

Ne miscata noastra volie este cu toate misloacele care noae caesareo craiasca putere shi deregatorie spre orenduirea noastre le au datu intru aceia a fi, ca popoarele noastre ce se tienu de regeasca corona ungueriasca, de aceasta primeadioase stare se se mantuiasca. — Nadesduému ca cu a totu puternicului Dumnedien ajutoriu constitutionala libertate pe a rendului celui bunu tare temeiu statorniceste vom pute intemeia si aceia politica legatura care tiara ungueriasca cu integrul imperiu o lega, aceasta legatura a folosului reciprocu, a apareri shi a lipselor de toate partile, prin statornicia de trei secli sanctionata, — prin pofitita assecuraria buneii stari a tuturoru popoareloru cu statornicia, omu puté inbraca.

Asteptam plecata supunere legiuitelor stapaniri, precum shi in cei mai acurata respectare tienerea a-sigurari personale shi a avutii a totu concivului, shi condemnam toata nelegiuita amestecare in drepturile ori cui concivu, ori in ce tipu se intempla aceia.

Pe fiesce care elu provocam subt cei mai aspra greutatea a legiuitiei pedepse, ca dela toata fapta, care si mai incolo pacia tieri oaru pute turbura, se se conteneasca. — Prin aciasta poruncescu, ca dela toate maincolo slobozire a banilor de chartie, se incetedie, shi spre aceia invienu toate stapanirile, si superioritatile, ca indates se opreasca, si se incetedie recrutatia, asia shi prochemarea poporului spre a se scula, applicarea gardei nationali la slusba bellica, shi se se ingrigiasca dupa randuelile ce sunt, de cuviinciosa tieneare a ostelor noastre, pre cum acesora, cate sunt in tiare, asia shi de acelea care spre statoria randului acolo sunt orenduite.

De odate de nou toate hotararile ce prin noi nu sau sanctionatu, shi ce cu aretata noastre regiasca volie se inpotrivescu, a inchisei prin rescriptul nostru din 3. Oct. dietei a tieri ungueresci, shi acelas misloace pentru acumu, shi pentru tempul viitoriu nelegiuite fara de putere, si de nimica le dechiaramu, de odata pe cei ce acelu felu de hotarari le voru duce insfarsitu de acuma incependu pentru toate urmarile in asta persona a fi respundietorii, ei dechiaramu, si ei facemu, shi poruncimu tuturoru stapaniloru, shi tuturoru supusiloru nostri fara osebire, ca

de ale duce acelea in sfarsitu, shi de a lua ceva parte in acelea se se conteneasca.

Mai incolo pe Kosuth Ludovicu, shi partasi rescularii prin densulu sprizonite, de resculatori, si vendietori de patrie ei dechiareru, shi poruncimu, ca aceia se se supune pedepsi de care suntu vrednici, de odate totu acea, care acesti rescoli se pleaca, s'au ori in ce tipu mana de ajutoriu intindu, se se arunce subt cei mai aspre pedeapsa.

Cu incradintiare asteptamu ca toti adevarati amici a Patrii se vor uni, toate stapanirile, shi buni concivi, din statu amortiri shi a neputintiei vor pasi afare, ca inante de toate acea vrednica de urgisitu legatura pe care ne infranarea cu terorismu, din sunutirea mai de multe ori pomenitei partede pe temeiu minciuni, fatiernicii, shi amegiri au facutu se o nimiciasca, iar dupa aceia se infatiosiadie aceia noae dorite clipite, candu dupa statorirea rendului si paciei in tiare dela facutele prin noi extra ordinarie orandueli a ne abate va fi putintie farde primesuirea publici sigureteti. — Din acestu sfarsitu poruncimu tuturoru ori cu ce nume numite stapaniri in pomenitele mai insusu tieri chetre trimisul spre a statori randu, shi apasarea rescoalei, shi cu anostre deplina inputerniciri inzestratu general marschall cu atita mai vartosu cu ne conditionata ascultare se fie, pentru chá almintrelea din potriua facatori a in potriviri urmari ce nu le voru putea in cunjiura, numai siesi oru ave de a-si le inputa.

Datu in Olmütz Novemb. 6. an. D. 1848 a stapaniri noastre 14.

Ferdinand m. p.

(Va urma.)

Computulu seu comptabilitatea.

In tierile civilisate isi asigura existenti'a loru mii si sute de mii de fiintie omenesci cu sciinti'a arithmeticeii si mai in specialu cu sciinti'a ce se numesce de comunu cu terminu francescu, Comptabilitate. La noi acésta ramura de sciintia a fostu pana acilea nu numai pucinu considerata, dara in fórte multe casuri chiaru despretiuita. S'au vediutu tocma si in clasea comerciantiloru asia numitii gramatici (pe nemtiesce Buchhalter) priviti de susu in diosu, óresicum strimbandu din nasu, cá „cutare este numai unu gramaticu,” candu totusi acelu „numai unu gramaticu“ adesea era columu'a cu falinariulu in tóte afacerile unoru capitalisti inganfati, carii sciá se numere la bani, dara nu se si compute, se calculedie, se tiena operatiunile in evidentia. Ceea ce se applica la comerciulu si la industria, trebue se se applice cu atátu mai virtosu la afacerile statului. Au trecutu de multu acelea tempuri, in care comerciantele isi facea „sotótél'a“ pe batiu si cu bóbe de fasole, éra marele thesaurariu (vistieriu) isi portá protocólele in siuu „la giubea.“

Vocatiunea asociatiunii noastre este, că se atrage luarea-aminte a națiunii și asupra comerțului mai alesu acumu, în dilele noastre. — Comerțu și industria sanetosa fără comptabilitate buna este aproape imposibile. Acestea consideratiuni ne îndemna și pe noi, că se reproducem aici după „Press'a“ dela Bucuresei Nr. 279 dein 17. Dec. an. tr. urmatoriulu annuntiu:

„Simțim placere a recomanda publicului lectoriu una opera importanta pentru romani, adeca unu tractatu complectu de comptabilitate generala, în trei volumuri, prelucrata de dn. Georgie Nitescu, ministru de controlu în tempulu revoluțiunii dela 1848; fostu presedinte alu episcopiei generale a casei orfaniloru, fostu secretariu generalu la ministeriulu financelor, fostu directoru generalu alu vamiloru și fostu membru la in. curte de compturi.

Publicandu în fôia noastră prefati'a primului volumu, lectorulu se va incredintia pe deplin de utilitatea acestei opere, pentru a careia tiparire auctorulu a depusu liste de subscrieri la librariile Socek și Danielopolu, cu pretiulu de câte 4 franci volumulu, iar banii voru stădepusi la numitele librării până se va complectă sum'a necesaria pentru tiparirea operei; la casu contrariu, subscriitorii 'și voru luă banii dela ddni librării Socek și Daniepolu.

Speram că cei ce știu a aprecia asemenea opera, se voru grabi a subscrie, avendu avantagiulu d'a-si procura cu pretiu asia de modestu o opera deo importantia recunoscuta.

Prefati'a volumului antaiu
al noului tractatu de comptabilitate generala și de comptabilitate publica financiara.

Nimicu mai importantu că o comptabilitate regulata. În administratiunile în care ea este bine organizata, produce o ordine care facilita mersulu lor; și pentru negociantulu este fact'a care 'lu lumineza asupra veritabilei sale positiuni, și 'i serva a se dirige în operatiunile sale comerciate. (Dégranges.)

O comptabilitate vitiôsa are consecintele cele mai grave. (Idem.)

Fără comptabilitate, nici administratoriulu bunu, nici magistratu bunu. (Auctorulu.)

Comptabilitatea este o știintia eminentemente utila; cu tôte acestea la noi este necunoscuta. N'avem carti bune a o studia; n'avem scôle a o invetia.

Déca elementele comptabilitatii după cumu era de doritu, ar fi facutu parte dein materiile instructiunii primarie*), scripturile dopii, séu tienerea registrelor, n'ar fi speriatu atâtă imaginatiunea celoru ce n'o cunosc, și ar fi fostu mai populara, mai

*) Pe la mai multe tienuturi dein Statele-Unite, se invetia în scôlele primarie scripturile dopii, și calculele dein gandu, a carui obicinuintia da omului unu feliu d'alu sieselea simțiu, care s'ar potea numi simțiuulu de calculu, foarte utilu și indispensabilu în afaceri.

practica, mai utila. — Dar comptabilitatea este puțin respandita, și elementele sale chiar sunt necunoscute celoru ce priimescu o instructiune literaria și știintifica, ori-câtu de distincta. Suntem doctori în litere și știintie; suntem magistrati, membri de institute; și ignoram principiurile de comptabilitate ale partidelor dopii, care sunt foarte simple, invariabile, cu tôte varietatea nefinita a aplicatiuniloru lor, și a pururea identice, ca o formula algebrica. Obicinuindune cu ordinea, cu gustulu exactitudinei, cu aplicarea sustienuta, potemu deveni buni titori de registre; dara în operatiuni complexe ale industriei umane, ne trebuie arta, spre a gasi sistemulu scripturiloru celu mai simplu, și care ne-ar da cele mai multe contrôle. Acésta arta cere nu numai cunostintie practice, precise asupra scopului și directiunii întreprinderii noastre, și asupra combinariloru diverse ale comptabilitatii, dara și o judecata sanetosa.

Unii dicu că scripturile în partida dopia s'au fostu inchipuitu de comercianti, și prin comerțu s'au fostu facutu cele d'antain și adese ori cele mai dificile aplicari; dara istori'a ne arata următoarele fase în ce s'atinge de începutulu și originea comptabilitatii.

În cea mai veche etate, pe candu comerțulu se marginea numai în schimbu de produse ale tierii cu produse ale altei tieri, comptabilitatea nu era trebuincioasa; se da și se primea pentru aceea ce se da; celu ce da și celu ce primea, erau multiamiti. Atacerea era finita.

După aflarea monedei, comerțulu luă alta directiune. Într'adeveru, Fenicienii, Egiptenii și Cartagenenii, populi cei mai comercianti din vechime, trebuie se fia avutu déjà ideia despre ceea ce însemnédia astadi Debit și Credit, și, de si inventiunea scrierii cu litere nu se întinse, totu trebuie se si fi inchipuitu ei vre-unu mediu visibile, prin care se via în ajutoriulu memoriei lor, și asupra schimburiloru întioare și estioare, cumperariloru și vendiariloru se fi obicnuitu vre-o anotare visible.

Grecii séu Helenii, care, în cultura, întreceau pe toti ceilalti populi ai timpului lor, de siguru numerase între contimporanii lor și comercianti cari se se fi priceputu a tinea comptabilitate asupra ataciloru lor. Adeveratu, usulu monedei nu se introduse la ei mai înainte de resbelulu Troadei, și comerțulu Heleniloru nu înflori decatu în unele provincii, mai cu séma la Rodos, Corintu și Egina, dara se vede că ajunsese la unu mare gradu de regularitate; că-ci legea rodiana de plutire (Lex rhodia de jactu) data spre încoragiarea navigatiunii și comerțului, este o proba catu de multu tinea la comerțulu barbarii Heladei. Acésta lege fu pe urma bas'a dreptului maritimu alu Romaniloru, și mai tardiu a altor diverse națiuni, în consideratiunea perfectiunii sale, recunoscuta în genere.

Romanii, populu concherantu, a cărui vocatiune era numai resbelulu, nu credeau compatibilu și conciliantulu cu ideile sale de onórea și de fericirea po-

puliloru, dea face comeriū; mandrulu romanu se credea fôrte inositu in demnitatea sa de a fi negutiatu, astu-feliu cã industriile si meseriile le lasase numai pe sém'a sclaviloru. Romanii voiau mai bine se fia inamici ai comeriului; decatu alu protege si alu face se progresedie. Vedemu in istoria acestui populu resbelnicu cã politic'a sa ilu facea se lase celelalte natiuni a deveni bogate prin comeriū, si castigulu a'lu lua elu prin forti'a armelorū. Comerioulu cu totulu pasivu ce Rom'a intretienea cu Persi'a cu Iudiile si de unde tragea multimea prodigiōsa de marfa de luxu, inghiti tōte acele nenumerate pradi ale consuliloru Metellu si Silariu, pustiitoriulu Macedoniei; Mumiū, depredatoriulu Corintului; Sylla, destructoriulu Atenei si alu Delphii, si ale storcatorului lumei Pompeiu*), tōte nemesuratele bogatii ale Ptolomeiloru, amici ai artelorū si esperti in comeriū. La Romani dara n'avemu a cauta nici unu progresu in stiintiele comerciale. Numai dupa ce prin esageratulu luxu se molesira si cadiura victima a slabirei lorū, sub spad'a barbariloru, atunci incepū intre sucesorii lorū cei de astadi, italienii, o epoca stralucita pentru comeriū. Din ruinele Aquilei si altoru urbi distruse de furi'a si turbarea barbariloru, se radicã pe urma Veneti'a, si in flori prin comeriū. Genua si Pisa datorēdia marirea lorū comeriului; atunci, in evulu de midiulocu, gasi si coragiosulu navigatoriu genovezu satisfacere geniului seu, care i promisese o lume nouã, si pe care natur'a i-o acordã, scotindu-o din fundulu mariloru plina de auru. Totu atunci, in acei timpi de fericire, candu Mercuru si Musele i'si stabilisera domiciliulu lorū in campiele frumōse ale Hesperidei, esã la lumina o comptabilitate cum trebuia. Calugarulu italianu din ordinulu minoriloru, Fra-Lucas Paciolo del Sante Sopolero fũ inventatorulu ei si publicã o carte sub titlu: Scuola perfetta dei mercanti, Veneti'a 1504; aplicandu metodele sale numai la operatiunile comerciale; si astu-feliu numai potū propaga liberu cartea sa de comptabilitate**); dara pe candu comptabilitatea nu era inca in gradulu de perfectiune, si in usulu in care se gasesce astadi; era de interesulu tiitoriloru de registre de a o tienea intr'unu intunerecu misteriosu, spre a'si da aeru de mare importantia, si a face se trēca ca cea mai inalta treapta de sciintia comerciala, ca o arta anevoia de invetiatu; si nu data toturoru a o scl, si in realitate urma a se arata asia de grea si anevoia de intielesu la cari aveau dorintia si aplicarea a o invetiã, dupa feliulu cu care se arata a se studia, si dupa cumu chiaru astadi vedemu la unii cari ca tiitori de registre, suntu stationari in practica

*) Pompeiu impartì, cu ocaziunea intrarii sale triumfale in Rom'a, o astu-feliu de suma, cã fia-care omu de rendu primì preste 700 lei noi, si afara de acēsta mai arata in pomp'a triumfala auru si argintu pentru alti 75,000,000 lei.

**) Pentru cã se temea ca nu oper'a sa se fia oprita de catra cei putinti ai timpului, cari nu voiau a da comptu supusiloru lorū de gestiunea averii publice.

loru, din care nu voru se ésa; dara dupa ce fu intemeiata pe regule fixe si prefacuta in sistemu, deveni atunci o sciintia, a carei teorie se face facila si intielésa, de va fi propus cumu se cuvine.

Acele betrane carti, in timpulu lorū, pōte sa fi fostu bune si suficiente; dar in epoc'a acēst'a de inovatiuni in care traimu, si in care societatea se gasesce transformata si animata de acelu spirita de asociatiune, care a permisu a esecuta, prin actiuni, cele mai vaste intreprinderi, noi nu era se fimu cei din urma a o intielege; cã-ci acestu creditu, care este una din cele mai mari binefaceri ale civilisatiunei moderne, a devenitu sorgintea cea mai fecunda a bogatiei, a poterii si a prosperitatii crescende, a industriei, a comeriului si a Statului; prin urmare, trebuinti'a de registre multu mai pucinu restrinse, care se respundia la aceste nuoc trebuintie de comptabilitate, si astu-feliu se potemu mǎrgini in fine dificultatile seriōse ale aplicarii partidelorū dopii, la industriei exceptionale, necunoscutē mai nainte si fondate de omeni de inalta inteligintia, care n'au lipsitu d'a adopta acēsta metoda in consideratiunea perfectiunei sale complecta.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIA.

La secretariulu societatiei pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a, dn. Michaiu Calinescu se potu cumpara urmatōrele carti:

Cuventari besericesci pe tōte duminecile si serbatorile de preste anu, compuse de Sam. Andrieviciu. Cernautiu, 1860. Se potu capatã si de adreptulu dela autoriu. Pretiulu 3 fl.

Liturgic'a, carea cuprinde scurta tîlcuire a toturoru rendueleuru liturgice dupa tipiculu besericeii dreptu-credintiōse a rasaritului, de Sam. Andrieviciu, Cernautiu, 1860. Pretiulu 40 cr.

Omiletic'a sēu scienti'a despre literatur'a eclesiastica, de Teoctist Scribanu. Iasi, 1856, tom. I. secti'a 1, 2, 3. Pretiulu 40 cr.

Catichisu in scurtu, de archiereulu Filaretu Scribanu. Iasi, 1856. Edit. a III. Pretiulu 10 cr.

Datoriile arhierioru si ale proistosiloru besericeii. Tradusu dein grecesce si dedicatu clerului Bucovinei, de ag'a Docsachi Hurmuzachi. Cernautiu, 1848. Pretiulu 10 cr.

Fōi'a societatiei pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovin'a. Anulu I. II. III. IV. V. cãte 2 fl.

Manualu de armoni'a musicala, de Is. Vorobchieviciu. Cernautiu, 1869. Pentru studenti 50 cr., altu feliu 1 fl.

Flori dein Bucovin'a. Optu cantece romanesci cu acompuniare de piano, compuse de Isidora Vorobchieviciu. Cernautiu, 1870. Pretiulu 2 fl.

Dissertatiune istorica-critica si literara, tractanda despre originea romanilor dein Daci'a-Traiana de Basiliu Maniu. I. Partea istorica. Sarcin'a III. Temisiór'a, 1858. Pretiulu 1 fl.

Prim'a adunare poporala in caus'a autonomiei besericee dreptu-credintióse dein Bucovin'a, tinue in Cernautiu in ¹¹/₂₃ Iuniu 1870. Cernautiu, 1870. Pretiulu 50 cr.

Acte si date despre conferinti'a romana nationale dein Transilvani'a, tinue in 7. si 8. Martiu 1869 in opidulu Mercuri'a. Pest'a, 1870. Pretiulu 30 cr.

Noth- und Hilferuf der Gemeinden des Moldauisch-Campulunger Okols in der Bukowina, dargelegt in einer aktenmässig begründeten Petition an Se. Majestät den Kaiser Franz Josef I. (mit 41 Beilagen). Wien, 1861. Pretiulu 50 cr.

Adaosu la raportulu anualu despre scóla reala superióre greco-resaríténa dein Cernautiu. La finitulu an. scol. 1864—5. (In caus'a limbei romane la acésta scóla.) Pretiulu 10 cr.

Despre dreptulu de succesiune a copiiloru naturali, dupa codicele civilu Alexandru Ioanu Cuza. Editore Nic. Rosetti Roznovano. Cernautiu, 1865. Pretiulu 20 cr.

II. Prospectu de tóte schimbarile asia numite fleccionarie ale cuventelorn romane, de P. Paicu. Iasi. Pretiulu 30 cr.

Millo Directoriu, séu Mani'a posturiloru. Comedia cu cantece in 1 actu de V. Alexandri. Cernautiu, 1867. Pretiulu 30 cr.

Lacrimiórele invetiaceiloru gimnasiasti dein Cernauti la mormentulu prea iubitului loru profesoriu Arone Pumnulu, repausatu in ¹²/₂₄ Ian. 1866. Cernautiu, 1866. Pretiulu 10 cr.

Suceav'a, vechia capitala, poema de Gavriile Ieremieviciu, parochu in Berchisesci. Cernautiu, 1862. Pretiulu 5 cr.

Cantece voinicesci, despre dile din betrani, de I. Popu Florentinu. Barladu, 1870. Pretiulu 30 cr.

Hotii. Fiesco. Cabala si Amoru. Tragедii de Schiller. Trad. de Iacobu Negruzzi. Iasi, 1871. Pretiulu 2 fl.

Cronologia rationala a istoriei universale, prelucrata cu privire la esamenulu de Bacalaureatu de A. D. Xenopolu, dr. de filosofie, profes. de istorie. Parte I. tempurile vechi. Iasi, 1872. Pretiulu 50 cr.

Despre invetiamentulu scolariu in genere si in deosebi despre acelu alu istoriei de A. D. Xenopolu, dr. in dreptu si in filosofie. Iasi. 75 cr. V. Alexandri 1497. Dumbrav'a rosie, poemu istoricu. Dedicatu amicului meu C. Negre. Iasi, 1872. Pretiulu 1 fl.

Lumine si umbre. Culegere dein poesiile lui D. Petrino. Cernautiu, 1870. Pretiulu 2 fl. 50 cr.

Martir'a inimei. Drama in 5 acte de Constanti'a Dunca. Bucuresci, 1870. Pretiulu 1 fl.

Computu publicu alu fondului reuniunei femeiloru romane spre ajutoriulu crescerei fetitieloru orfane scl. Actele acesteia si o parte de lectura de Mari'a Nicolau, presiedinte. Partea II. pentru anulu alu III. Brasiovu, 1854. Pretiulu 50 cr.

Acésta o bibliografia o inprumutaramu dein „Calendarulu pe anulu bisectu 1876 edatu de Societatea pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a. Anulu III. Cernauti. 4° pag. 120. Almanachulu alaturatu la acestu Calendaru coprinde articlii de valóre literaria si istorica, carii nu aru trebui se scape din vedere celu pucinu la barbati competentii. Asia in an. 1874 se publica Istori'a fondului religiosriu gr. or. alu Bucovinei de Samuilu Morariu-Andrievicin. In 1875, Despre increstinarea Romaniloru, de M. Calinescu. — Saraci'a poporului nostru, de V. M. — Despre starea culturai poporului din Bucovin'a (anonimu) etc. In 1876, Ce-va despre Bucovin'a de T. V. St. Acésta dissertatiune ar merita se se latiésca in diece mii de exemplarie prin tóta Romanimea. Mai sunt si alti articlii demni de tóta attentionea, cumu: Stefanu Voda (traditiune popularia). Dam a cea négra, narratiune interessanta de E. d'Al.

Se ne aducemu aminte mai desu de sor'a nóstra cea mai mica. Ea are drepturi mari la sympathiile nóstre.

Diariulu „Osten“ dein Vien'a. Nu este nici unu diariu scrisu in limb'a germana, care se se ocupe asia de multu de afacerile natiunei romane si se aperse drepturile si interesele poporului nostru cu atáta sympathia si energia, precum face „Osten“ acumu in alu diecelea anu. Se nu ne dica cineva: Diariulu „Osten“ e micu si ese numai odata pe septamana. Micu cu adevratu, inse fórte meduvosu asia, in cátu de ex. articlii sei de fondu scuturati si indesati, scrisi cu perfecta cunoscintia de mersulu afaceriloru in centrulu imperiului, cumpanescu adesea pe cáte diece scrisi in diariile cele mari din Viena cu unu diluviu de vorbe, cu care totu nu dicu nimicu, séu cá'ti spune multe si merunte numai cá se'ti ametiésca capulu. Apói eftinatatea diariului „Osten“ este in adeveru fabulósa. Atata textu, si costa totusi numai 6 florini v. a. pe anulu intregu, cu porto cu totu.

Suntu fórte pucine acelea popóra in Europa, care se nu simtia necesitatea de a se representa, de a'si apara interesele nu numai cele strictu politice, ci si multime altele, in diarie de alte limbi. Magiarii arunca dieci de mii pe fácare anu cá se fia aparati, mai alesu in unele diarie francesci, si angle; nu numai ei tienu cu spese enorme chiaru in Ungari'a pe P. Lloyd s. a. Bohemii au fundatu cu suta de mii diariulu loru nemtiescu „Politik“ in Prag'a, carele si-a castigatu auctoritate européna. Interesele poloniloru se apara in diariile francesci. Insasi Russi'a, potentia Russia, isi are alu seu diariu Le Nord in Bruxela. Romani'a simti in anii dein urma imperativ'a necesitate de a'si apara interesele sale mai alesu in câteva diarie mari francesci si italiene, inca si spanióle. Sunt 14 ani de candu se facusera si dein partea romaniloru Transilvaniei incercari de a'si funda unu diariu germanu in Vien'a. Planulu acesta nici astadi nu este datu uitarei. Pána una alta se ne bucuramu cá avemu pe „Osten“, si se ne abonamu la elu cei carii cunóscemu limb'a germana.